

Panožni krožek v hmeljarstvu

Prof. dr. Martin Pavlovič, Damjan Jerič, Darija Trpin Švikart in Irena Friškovec
Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, KGZ Murska Sobota in KGZ Celje

Sodoben in mednarodno uveljavljen način tehnološko-ekonomskega svetovanja v kmetijstvu, ki temelji na knjigovodskih, izmerjenih in izračunanih ter drugih podatkovnih virih, je uvajanje delovanja panožnih krožkov. Javna služba kmetijskega svetovanja (JSKS) si že vrsto let prizadeva vzpostaviti njihovo delovanje kot ključno metodo svetovanja, zato je že organizirala številne panožne krožke. V letu 2017 jih je bilo že 64 z več kot 1.600 člani. V teh krožkih se osredotočajo predvsem na iskanje tehnoloških rešitev ter izmenjavo tehnoloških znanj in novosti na posameznih področjih kmetijstva.

V Sloveniji še vedno ni dovolj ustreznih podatkovnih virov in orodij, s katerimi bi sistematično spremljali in analizirali uspešnost poslovanja na ravni kmetije. Že od leta 1994 imamo vpeljeno knjigovodstvo FADN, katerega rezultati pa še niso povsem izkoriščeni. Evidence Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, kot so npr. razni registri in zbirne vloge, vsebujejo predvsem podatke o proizvodnih parametrih, ne pa tudi vrednostnih kazalcev. Dostopna mikroanalitična orodja, kot so modelne kalkulacije Kmetijskega inštituta Slovenije in Katalog kalkulacij za načrtovanje gospodarjenja na kmetijah v Sloveniji, ki ga pripravlja JSKS, so sicer dobrodošli, a je njihova uporabnost omejena.

Naslednji korak pri delovanju panožnih krožkov pa je njihova nadgradnja z analizami proizvodnih podatkov v kmetijstvu v povezavi z ekonomiko poslovanja. Na podlagi teh analiz za tem po metodi medsebojnih primerjav vključenih kmetij iščemo vzroke za primerjalno različno uspešne ekonomske rezultate na posameznih kmetijah. Za spremljanje, analizo in primerjavo so na voljo posebna računalniška orodja (npr. Excelov generator), ki dajejo široko paleto rezultatov in vpogled v vplive proizvodnih in ekonomskih dejavnikov na poslovni izid posamezne kmetije ali skupin kmetij. Pred leti v Sloveniji osnovani panožni krožki v priraji mleka so uspešno zaživi, njihovi člani pa aktivno sodelujejo na vsakoletnih delavnicah na različnih območjih Slovenije.

Na Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije (IHPS) sledimo dobri praksi ekonomskih analiz v kmetijstvu EU in v letu 2021 pripravljamo

osnove za delovanje panožnega krožka tudi v hmeljarstvu. IHPS je namreč že drugo leto vključen v projekt evropskega inovativnega partnerstva (EIP), kjer ob koordinatorstvu KGZ Murska Sobota oblikujemo - v eni izmed opredeljenih projektnih tem - tudi okvir tehnološko-ekonomskega modela za primerjalne analize izbranih kazalnikov med posameznimi hmeljarskimi kmetijami.

Izgradnja modela panožnih krožkov temelji na uporabi obstoječih virov podatkov. Za najbolj tipične podatke premore model tudi v naprej ponujene rešitve, nekatere manjkajoče pa še dodatno ocenijo nosilci sodelujočih kmetij. Ocen o ekonomskega položaja sestavimo na ravni pokritja panoge. Pokritje panoge predstavlja vrednost v EUR/ha - ko prihodkom (pridelek * cena + subvencije) v EUR/ha odštejemo (modelno standardizirane ali pa dejanske) spremenljive stroške v EUR/ha.

Poleg pokritja koristimo še vrsto drugih kazalnikov, s katerimi lahko medsebojno primerjamo tehnološke dejavnike in ekonomske kazalce sodelujočih kmetij. Te bo možno še dodatno preveriti v razpravi sodelujočih. V primerjalnih rezultatih bodo udeleženci nazorno ugotavljali svoje prednosti ali pa rezerve v pridelavi in trženju hmelja.

Po zaključku projekta z ustreznim testiranjem modela, bo sodelovanje v takšnem panožnem krožku prostovoljno, sodelujoči pa bodo na vodenih delavnicah in v medsebojnih debatah primerjali svoje konkretne tehnološke podatke (porabo strojnih in delovnih ur, materiala, storitev, energije,...) z ostalimi udeleženci.

Možna bo tudi primerjava posameznih stroškovnih skupin in - na podlagi prihodkov iz hmeljarstva - tudi finančni rezultat celotne hmeljarske pridelave med kmetijami. Interes za vključitev v panožni krožek bo sodelujočim še dodatno dopolnjeval predstave o ekonomiki pridelave hmelja in iskanje podjetniških rezerv, saj so dosedanje panožne analize stroškov pridelave hmelja povprečne modelne kmetije (SIMAHOP) na IHPS le na modelni ravni celotne panoge.

Aktivnosti celotnega projekta 15 partnerjev z naslovom: *Razvoj sodobnih analitičnih sistemov v podporo svetovanju na kmetijah z razvojem empirično podprtih panožnih krožkov in razvojem računalniškega sistema za poslovno odločanje na kmetijah* (akronim: FARM MANAGER), sofinanciranega iz podukrepa 16.2 - Sodelovanje PRP 1916-2020, zaključimo konec leta 2022.